

зростає. Адже більшу частину часу буде займати щоденна волонтерська діяльність в організації (зайнятість становить 30-38 робочих годин на тиждень). За порадою щодо вибору проєкту можна звернутися до Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Фундація Регіональних Ініціатив» (ФРІ), яка є центром підготовки молодих лідерів в Україні, а також підтримки молодіжного руху й організацій (<https://fri.com.ua/2020/06/7-kroktiv-iak-statyi-volonterom-dovhostrokovoi-prohramy-esc/>).

Список посилань

1. Офіційний сайт AIESEC в Україні. URL: <https://aiesec.ua/global-talent>
2. Літвінчук М. Волонтерська діяльність в Німеччині підтримується державою URL: <https://gurt.org.ua/articles/19659/>
3. Майоров Д. мій досвід волонтерства в Індії. URL: https://gurt.org.ua/recipes_success/18835/
4. Волонтерство в Чехії. Що приваблює українців? URL: <https://gurt.org.ua/interviews/19358/>
5. <https://fri.com.ua/2020/06/7-kroktiv-iak-statyi-volonterom-dovhostrokovoi-prohramy-esc/>

Назар Наталія Іванівна

nazarnataliia@ucu.edu.ua

аспірантка спеціальності «Соціальна робота»

кафедри соціології та соціальної роботи

Національного університету «Львівська політехніка»,

керівник проєктів та програм кафедри педагогіки

та соціальної роботи Українського католицького університету

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ В СФЕРІ ЗДОРОВ'Я

Здоров'я – найбільша цінність у нашому житті. Аналізуючи сучасні підходи ВООЗ, розглядаємо це поняття з позицій не лише фізичного здоров'я та відсутності хвороби, а розуміємо цей феномен як цілісний стан повного благополуччя особистості, який включає, окрім фізичного, емоційний, психічний, соціальний, духовний, сексуальний, екологічний та інші аспекти [1]. Це так звана холістична модель здоров'я [2].

Наші міркування нашоухують на думку (враховуючи різні аспекти здоров'я), що ця цінність аж ніяк не залежить лише від індивідуального вибору бути чи не бути здоровим, та не може регулюватися лише особистими діями. Оскільки чинників здоров'я є дуже багато, то й негативно впливати на нього може значна кількість факторів. У цьому контексті важливо наголосити на ролі соціальної роботи, теорія та практика якої націлена, серед іншого, на сприяння соціальному розвитку й благополуччю, а також на поліпшення системи охорони здоров'я та скорочення соціальних нерівностей. Зрозуміти процес збереження та зміцнення здоров'я допомагає екосистемний підхід у соціальній роботі, який добре пояснює взаємний вплив кожного елемента системи.

Екосистемний підхід використовують у різних сферах практичної та наукової діяльності: громадське здоров'я, екологія, економіка, правова та соціальна сфери, церковно-релігійна сфера, освіта тощо.

Про виокремлення екологічного підходу в соціальній роботі на основі теорії систем (соціологічна група теорій соціальної роботи) пишуть Н. Кабаненко та Т. Семигіна [3]. Окремо теорію систем та екологічну теорію згадано у посібнику «Вступ до практичної соціальної роботи [4, с. 52-54]. На противагу згаданим дослідницям, Т. Сила, вивчаючи проблему насильства у контексті екосистемного підходу, зазначає, що він (підхід) бере свій початок із соціально-екологічної теорії Бронфенбренера у психології [5].

Сьогодні Г. Чайковська та О. Главацька говорять про необхідність підготовки фахівців соціальної роботи з «високим рівнем екологічної культури» [6]. У наукових працях з соціальної роботи знаходимо поняття: «екосистемний підхід» та «екологічний підхід», що за своїм змістом фактично однакові. Така перспектива сформувала з часом одну із сучасних концепцій соціальної роботи: «екологічну соціальну роботу», чи «екосоціальну роботу», чи «зелену соціальну роботу». Останню у своїх теперішніх наукових дослідженнях багато висвітлює Т. Семигіна [7].

Екосистемний підхід перегукується із ще одним дуже важливим концептом – інтегральною екологією. Це поняття

з'явилося у церковно-релігійній сфері, а висвітлив його у своїй енцикліці (папському документі) «Laudato si» («Хвала Тобі») Папа Франциск, глава католицької церкви. В енцикліці наголошується на тісному взаємозв'язку «між усім», а глобальну кризу пропонується розглядати через людський і соціальний вимір [8]. Папа описує основні моменти інтегральної екології у кількох частинах: «економічна та соціальна екологія навколишнього середовища», «екологія культури та повсякдення», «принцип спільного блага» та «справедливість і різні покоління». Відповідно до бачення глави католицької церкви не може бути мови про забезпечення спільного блага, гарантування основних прав, соціальної справедливості, якщо людство розуміє природу як щось відокремлене та не пов'язує забруднення середовища із економічною діяльністю, своєю поведінкою тощо. Підхід інтегральної екології має чітко міждисциплінарний характер, тому тут ми можемо говорити і про соціальну роботу у сфері здоров'я в контексті екосистемного підходу. Адже діяльність соціального працівника може існувати на всіх рівнях практики соціальної роботи: від навчання здоровому способу життя і бережного природокористування до створення та координування проєктів і програм на засадах екосистемного підходу на рівні громади чи суспільства; від надання соціальних послуг клієнтам, що мають проблеми зі здоров'ям у зв'язку з поганими екологічними умовами, до відстоювання їхніх прав та лобіювання інтересів перед лицем суспільства.

Висновки. Отже, очевидним є той факт, що сьогодні в умовах суспільних трансформацій та глобалізаційних процесів до вирішення будь-якої соціальної проблеми потрібно підходити з позицій комплексного (інтегрального, екосистемного) підходу. Питання здоров'я у соціальній роботі неможливо розглядати без врахування екологічних змін. Для такої діяльності необхідно готувати відповідні кадри соціальної роботи, розробляти програми та проєкти, що допомагатимуть долати проблеми зі здоров'ям клієнтів комплексно. Подальших досліджень потребує питання вивчення вже існуючих та розробка нових форм і моделей роботи соціального працівника на засадах зміцнення і збереження здоров'я клієнтів з урахуванням екосистемного підходу та основ інтегральної екології.

Список посилань

1. World Health Organization (2014). Basic documents (48th ed.). <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf>
2. Оржеховська, О. (2013). Холістична концепція здоров'я у британській школі: перспективи для України. *Порівняльно-педагогічні студії*, 1 (15), 41-48. <http://pps.udpu.edu.ua/article/view/18844>
3. Кабаченко, Н., Семигіна, Т. (2004). Особливості застосування екологічного підходу в практиці соціальної роботи. *Наукові записки НаУКМА*, 73-79. <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8160>
4. Клос, Л., Микитинко, Н. (2005). Вступ до практичної соціальної роботи (на прикладі вивчення досвіду України та Канади): навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Соціальна робота» вищих навчальних закладів. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 139 с.
5. Сила, Т. І. (2012). Проблема насильства в контексті екосистемного підходу. *Проблеми соціальної роботи*, 1 (1), 72-78. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/prcr_2012_1_12.pdf
6. Чайковська, Г. Б., Главацька, О. Л. (2019). Екологічний підхід у професійній підготовці фахівців із соціальної роботи. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*, 38, 47-55. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/13393>
7. Семигіна, Т. (2018). Чому соціальна робота набуває зеленого кольору. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*, 2, 11-27. https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_2_2018.pdf
8. Франциск (2019). Енцикліка «Laudato Si» Святішого Отця Франциска про турботу за наш спільний дім. (Бюро УГКЦ з питань екології, Перекл.). Видавництво «Коло», 184 с. http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/pa-pa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si_uk.pdf (Оригінальне видання 2015)